



Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 7. mája 2015¹

Vec C-218/14

**Kuldip Singh,
Denzel Njume,
Khaled Aly
proti**

Minister for Justice and Equality

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal High Court of Ireland (Írsko)]

„Smernica 2004/38/ES — Článok 7 ods. 1 písm. b), článok 12 a článok 13 ods. 2 — Manželstvo medzi občiankou Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny — Odchod občianky Únie a následný rozvod — Zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v hostiteľskom členskom štáte“

I – Úvod

1. Jadrom prejednávaneho návrhu na začatie prejudiciálneho konania je otázka, či štátny príslušník tretej krajiny, ktorý ako manžel občianky Únie býva so svojou manželkou v členskom štáte Únie, ktorého táto občianka Únie nie je štátnou príslušníčkou, môže zostať v tomto štáte aj vtedy, ak občianka Únie odtiaľ natrvalo odišla a po svojom odchode sa so svojím manželom rozviedla.

2. Na účely zodpovedania tejto otázky treba vyložiť smernicu 2004/38/ES², ktorá upravuje zachovanie práva na pobyt v prípade odchodu resp. rozvodu v dvoch osobitných ustanoveniach. Z judikatúry Súdneho dvora zatiaľ jasne nevyplýva, ako treba tieto ustanovenia uplatňovať za okolností, o aké ide aj v konaní vo veci samej.

II – Právny rámec

A – Právo Únie

3. Článok 7 smernice 2004/38 v skratke uvádza:

„1. Všetci občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

a) sú pracovníci alebo samostatne zárobkovo činné osoby v hostiteľskom členskom štáte; alebo

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a rušia smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, s. 77).

b) majú dostatočné zdroje pre samých seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu...

2. Právo pobytu stanovené v odseku 1 sa rozširuje na rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie v hostiteľskom členskom štáte, ak takýto občan Únie spĺňa podmienky uvedené v odseku 1a), b) alebo c).

...“

4. Článok 12 smernice 2004/38, upravuje zachovanie práva na pobyt rodinných príslušníkov v prípade úmrtia alebo odchodu občana Únie a stanovuje:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek [boli dotknuté ďalšie predpoklady podľa druhého pododseku, – *neoficiálny preklad*] úmrtie občana Únie alebo jeho odchod z hostiteľského členského štátu neovplyvňuje právo pobytu jeho rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu.

...

2. Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek [boli dotknuté ďalšie predpoklady podľa druhého pododseku – *neoficiálny preklad*], úmrtie občana Únie nevedie k strate práva pobytu jeho rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu a ktorí sa zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte ako rodinní príslušníci najmenej jeden rok pred úmrtím občana Únie.

...

3. Odchod občana Únie z hostiteľského členského štátu alebo jeho úmrti[e] nevedie k strate práva pobytu jeho detí ani rodiča, ktorý v skutočnosti má deti v starostlivosti, bez ohľadu na štátnu príslušnosť, ak sa deti zdržiavajú v hostiteľskom členskom štáte a sú tam zapísané vo vzdelávacej inštitúcii s cieľom štúdia, až do ukončenia ich štúdií.“

5. V prípade, že sa manželstvo občana Únie rozpadne, právo na pobyt jeho rodinných príslušníkov zostáva podľa odôvodnenia 15 smernice 2004/38 zachované so zreteľom na rodinný život a ľudskú dôstojnosť.

6. Článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 v tejto súvislosti stanovuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek [boli dotknuté ďalšie predpoklady podľa druhého pododseku – *neoficiálny preklad*], rozvod... nevedie k strate práva pobytu rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, ak:

a) pred začatím rozvodového konania... manželstvo... trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte; alebo

...

d) ...má manželský partner..., ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu, právo prístupu k maloletému dieťaťu, ak súd rozhodol, že takýto prístup musí byť v hostiteľskom členskom štáte a tak dlho, pokiaľ to bude potrebné,

...

Takíto rodinní príslušníci si zachovávajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe.“

B – *Vnútroštátne právo*

7. Írske právo obsahuje vykonávacie predpisy, ktoré sú v súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami smernice.

III – **Skutkový stav konania vo veci samej a prejudiciálne otázky**

8. Pán Singh, pán Njume a pán Aly sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a v roku 2005, resp. 2007 uzatvorili v Írsku manželstvá s občiankami Únie, ktoré nie sú írskymi štátnymi príslušníkmi, ale na základe výkonu ich práva na voľný pohyb a práva na pobyt sa zdržiavali v Írsku. Štátnym príslušníkom tretích krajín bol pobyt v Írsku povolený na základe ich postavenia rodinných príslušníkov sprevádzajúcich občianky Únie. Manželské páry boli v nasledujúcich rokoch aspoň dočasne sebestačné aj vďaka príjmu manželov, štátnych príslušníkov tretích krajín.

9. Manželstvá sa rozpadli po tom, čo manželia žili spolu v Írsku aspoň štyri roky. Vo všetkých troch prípadoch občianky Únie odišli z Írska bez svojich manželov a potom podali žiadosť o rozvod v Lotyšsku, v Spojenom kráľovstve resp. v Litve. Medzičasom boli manželstvá právoplatne rozvedené.

10. Pán Singh, pán Njume a pán Aly sa odvolali na článok 13 smernice 2004/38 v záujme toho, aby mohli naďalej ostať v Írsku, čo im však írske úrady nepovolili. Ich právo na pobyt sa viaže na právo daných manželských partnerov a s ich odchodom z Írska zaniklo.

11. High Court of Ireland konajúci v týchto prípadoch spochybňuje výklad smernice v tejto súvislosti a obracia sa na Súdny dvor s týmito otázkami:

1. Je zachované právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v hostiteľskom členskom štáte po tom, ako sa po odchode občianky Únie z hostiteľského členského štátu, v ktorom táto občianka Únie vykonávala práva Únie, skončilo manželstvo medzi občiankou Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny rozvodom, ak sa uplatnia článok 7 a článok 13 ods. 2 písm. a) smernice Rady 2004/38/ES? V prípade zápornej odpovede, má štátny príslušník tretej krajiny právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte v období od odchodu občianky Únie z hostiteľského členského štátu do rozvodu?
2. Sú splnené požiadavky článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38/ES v prípade, že manželská partnerka, občianka Únie, tvrdí, že má dostatočné zdroje v zmysle článku 8 ods. 4 smernice, najmä na základe zdrojov manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny?
3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku, sú osobám, ako sú navrhovatelia, priznané práva podľa právnych predpisov Únie (odhliadnuc od smernice) pracovať v hostiteľskom členskom štáte, aby si mohli zaistiť „dostatočné zdroje“ na účely článku 7 smernice alebo k týmto zdrojom prispievať?

IV – **Právne posúdenie**

A – *O prvej prejudiciálnej otázke*

12. Prvá prejudiciálna otázka sa skladá z dvoch častí, pričom druhá časť prichádza do úvahy len v prípade zápornej odpovede na prvú časť prejudiciálnej otázky.

13. Vnútroštátny súd sa v prvej časti svojej prvej prejudiciálnej otázky v podstate pýta, či štátny príslušník tretej krajiny stráca svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte, ak s ním zosobášená občianka Únie odíde z tohto členského štátu, ktorého nie je štátnou príslušníčkou, aj keď manželstvo v čase odchodu trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom štáte, a manželstvo bolo po odchode manželky právoplatne rozvedené v inom členskom štáte.

14. Pre zodpovedanie otázky je podstatné to, či zachovanie práva na pobyt rozvedených manželov v prípadoch, akými sú prípady konania vo veci samej, sa posudzuje aj podľa článku 12 smernice 2004/38, alebo či je relevantný iba článok 13 tejto smernice.

1. Zachovanie práva na pobyt rodinných príslušníkov podľa článku 12 smernice 2004/38

15. Článok 12 smernice 2004/38 upravuje okrem iného ďalšie trvanie práva na pobyt rodinných príslušníkov v prípade odchodu občana Únie, od ktorého sa ich právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte odvíjalo. Ustanovenie pritom rozlišuje, či dotknutý rodinný príslušník, ktorý zostane v hostiteľskom štáte, je občanom Únie alebo nie.

16. Rodinní príslušníci, ktorí sú sami občanmi Únie, si po odchode občana Únie podľa článku 12 ods. 1 smernice 2004/38 ponechajú právo na pobyt a môžu získať právo na trvalý pobyt, pokiaľ pre hostiteľský štát nepredstavujú finančnú záťaž v zmysle článku 7 smernice.

17. Inak je to v prípade rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a ktorých právo na pobyt v prípade odchodu občana Únie zostáva zachované iba za úzko vymedzených podmienok článku 12 ods. 3 smernice 2004/38. Podľa tohto ustanovenia si druhý z rodičov, pokiaľ v hostiteľskom členskom štáte zostane s deťmi občana Únie, ktorý odišiel, ponechá právo na pobyt v tomto štáte tak dlho, kým spoločné deti neukončia v tomto štáte svoje štúdium vo vzdelávacej inštitúcii, pokiaľ voči deťom skutočne vykonáva rodičovskú starostlivosť.

18. Z článku 12 smernice 2004/38 teda treba vyvodiť, že v prípade rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, vedie odchod občana Únie, odhliadnuc od osobitnej situácie podľa článku 12 ods. 3 k tomu, že stratia svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.³

19. Ani po otázke položenej na pojednávaní neexistujú dôkazy svedčiace o tom, že pre konanie vo veci samej by mohol byť relevantný článok 12 ods. 3 smernice 2004/38. Manželia v konaní vo veci samej, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, by teda v dôsledku odchodu svojich manželských partneriek, ktoré sú občiankami Únie, boli stratili svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte ešte predtým, než by občianky Únie vôbec požiadali o rozvod mimo Írska.

20. K inému záveru však možno dospieť vtedy, ak je prípad rozvedených štátnych príslušníkov tretích krajín posudzovaný výlučne podľa článku 13 smernice.

2. Zachovanie práva na pobyt v prípade rozvodu podľa článku 13 smernice 2004/38

21. Aj článok 13 smernice 2004/38 rozlišuje, či v prípade dotknutých rodinných príslušníkov ide o občanov Únie alebo nie.

3 — V súvislosti so skôr platným právnym stavom podľa článku 11 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15) v znení zmenenom a doplnenom nariadením Rady (EHS) č. 2434/92 z 27. júla 1992 (Ú. v. ES L 245, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 69) pozri rozsudok Mattern a Cikotic (C-10/05, EU:C:2006:220, bod 27).

22. Vnútroštátny súd sa v súvislosti s prejednáványm prípadom štátnych príslušníkov tretích krajín zaoberá výlučne článkom 13 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38, ktorý zakladá právo na pobyt po trojročnom manželstve, a nezamýšľa sa nad jeho ods. 2 písm. d), ktorý za určitých podmienok priznáva právo na pobyt na účely zabezpečenia prístupu k deťom.

23. Tiež nie je potrebné podrobne sa zaoberať naposledy uvedeným ustanovením. Vyjadrenia právneho zástupcu pána Singha totiž naznačujú, že rodičia sa dohodli na tom, že otec bude svoje právo na prístup k spoločnému dieťaťu vykonávať v Írsku, avšak z rozhodujúceho návrhu na začatie prejudiciálneho konania predsa nemožno vyvodiť, že okrem toho „súd rozhodol, že tento prístup sa musí vykonávať výlučne v hostiteľskom členskom štáte [teda v Írsku]“. Na základe oznámeného skutkového stavu teda neexistuje žiaden dôvod na bližšie preskúmanie článku 13 ods. 2 písm. d) smernice 2004/38, o to viac ale na otázku, či je možné zachovanie práva na pobyt odôvodniť článkom 13 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38.

24. Podľa tohto ustanovenia rozvod nevedie k strate práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ak manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte.

25. Keďže tieto predpoklady sú v prípade troch žalobcov konania vo veci samej splnené, pri izolovanom uplatnení článku 13 smernice 2004/38 by sa mohli títo žalobcovia dovoliavať ďalšieho trvania svojho práva na pobyt. Článok 13 totiž podľa svojho znenia nevyžaduje, aby občan Únie a jeho manžel zostali do ukončenia rozvodového konania v hostiteľskom členskom štáte, ani aby rozvodové konanie prebiehalo a bolo ukončené v tomto štáte.

3. Kombinované posúdenie článkov 12 a 13 smernice 2004/38

26. Ak neposudzujeme články 12 a 13 smernice 2004/38 izolovane, ale kombinovane, v prípade výkladu, ktorý sa striktnie drží znenia, ďalšie trvanie práva na pobyt rozvedených štátnych príslušníkov tretích krajín nemožno odôvodniť prostredníctvom článku 13 smernice.

27. Odchodom občana Únie by totiž právo na pobyt manželov, ktorí zostali v hostiteľskom štáte, zaniklo a ani neskoršia žiadosť o rozvod by nemohla viesť k jeho obnoveniu, pretože článok 13 smernice 2004/38 hovorí o „zachovaní“ existujúceho, nie však o obnovení už zaniknutého práva na pobyt.

28. Žalobcovia v konaní vo veci samej si teda právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte môžu zachovať len vtedy, ak zo systematických alebo teleologických úvah vyplýva, že ďalšie trvanie ich práva na pobyt sa napokon posúdi výlučne podľa článku 13 smernice 2004/38.

29. Článkom 13 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38 chcel normotvorca Únie zjavne chrániť záujmy manželských partnerov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, v hostiteľskom členskom štáte. Ak im v prípade rozvodu hrozí strata práva na pobyt, táto okolnosť môže byť vážnym dôvodom na nepodanie žiadosti o rozvod, a to aj v prípade rozvráteného manželstva. Po trojročnom trvaní manželstva, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, by sa štátny príslušník tretej krajiny nemal podľa koncepcie normotvorcu Únie v prípade rozvodu manželstva obávať nevýhod jeho práva na pobyt.

30. Po odchode manželského partnera z hostiteľského štátu už ale neexistuje potreba ochrany štátneho príslušníka tretej krajiny podľa úmyslu normotvorcu, keďže už odchod občana Únie vedie k tomu, že štátny príslušník tretej krajiny stratí svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

31. Svedčia o tom nasledovné úvahy.

32. Po prvé zo štruktúry ustanovení vyplýva, že článok 13 smernice 2004/38 má platiť v zásade iba pre prípady, keď sa oba manželia zdržiavajú až do rozvodu v hostiteľskom členskom štáte.
33. Článok 12 smernice 2004/38 totiž taxatívne upravuje, za akých podmienok môže zostať zachované právo na pobyt rodinných príslušníkov po smrti alebo odchode občana Únie. O problematike rozvodov sa však normotvorca v článku 12 vôbec nezmieňuje, ale venuje sa jej v osobitnom ustanovení článku 13. Ak by úvahy súvisiace s problematikou rozvodov navyše vyžadovali modifikované posúdenie prípadov odchodu, bolo by nutné, aby to normotvorca Únie tiež výslovne objasnil.
34. Vzhľadom na to, že sa tak nestalo, treba vychádzať z toho, že právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny podľa článku 12 smernice 2004/38 spravidla už zaniklo, ak občan Únie požiada o rozvod až po svojom odchode. Pre zachovanie práva na pobyt podľa článku 13 v prípade neskoršej žiadosti o rozvod potom už pojmovo nie je žiaden priestor.
35. Iba v prípade článku 12 ods. 3 smernice 2004/38 by vôbec prichádzalo do úvahy kumulované uplatnenie článkov 12 a 13, a to tak, že na rodičovskej starostlivosti závislé právo na pobyt rodiča, ktorý zostal, sa dodatočne – po rozvode manželstva – premení na bezpodmienečné. Tento osobitný prípad však netreba ďalej skúmať, pretože zo skutkového stavu predloženého vnútroštátnym súdom nič v tomto zmysle nevyplýva.
36. Po druhé svedčia dôvody právnej istoty v prospech toho, že odchodom občana Únie pri skutkových stavoch, o aké ide v konaní vo veci samej, právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý zostal, zaniká.
37. V čase odchodu totiž často ešte vôbec nemožno predvídať, či manželstvo napokon bude alebo nebude rozvedené. Ak by sa vychádzalo z toho, že článok 13 smernice 2004/38 zostáva aj po odchode občana Únie uplatniteľný na prípady rozvodu, právo na pobyt rodinného príslušníka, ktorý zostal, by ale muselo najskôr zaniknúť z dôvodu odchodu a potom – po podaní žiadosti o rozvod – by muselo byť znovu obnovené. Pre takýto stav neistoty v oblasti práva na pobyt však v smernici nie sú žiadne indície. Naopak: v záujme všetkých účastníkov konania musí byť vždy jasne rozpoznateľné, či právo na pobyt existuje alebo nie.
38. Po tretie ani z úvah týkajúcich sa potrebného účinku smernice nemožno vyvodiť žiadne presvedčivé argumenty, že by článok 13 ods. 2 písm. a) smernice 2004/38 musel byť po odchode občana Únie a následnom začatí rozvodového konania rozhodujúci pre právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v hostiteľskom členskom štáte.
39. Článok 13 smernice 2004/38 má totiž podstatný rozsah pôsobnosti aj vtedy, ak sú z neho vyňaté prípady, keď občan Únie odišiel z hostiteľského členského štátu pred rozvodom.
40. Nemožno poprieť, že môže dôjsť k nespravodlivým výsledkom, ak v jednom prípade je podaná žiadosť o rozvod v tuzemsku, v inom prípade však až v zahraničí po odchode, a v prípade manželstva, ktoré trvalo rovnakú dobu, zostáva právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v prvom prípade, pokiaľ občan Únie neodišiel, zachované, kým v druhom prípade nie.
41. Táto problematika je však daná systematikou smernice a normotvorca s ňou bol zjavne uzrozmenný. Zo smernice 2004/38 nemožno vyvodiť, že štátny príslušník tretej krajiny mal mať po trojročnom manželstve aj v prípade odchodu občana Únie a následného podania žiadosti o rozvod právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte. Normotvorca mohol takéto jednoduché a transparentné pravidlo automaticky zaradiť do smernice. Neurobil to však a namiesto toho vytvoril komplikovaný a spletitý systém článkov 12 a 13, ktorý subjekty uplatňujúce právo nemôžu opomenúť so zreteľom na hľadisko spravodlivosti.

42. Ďalej je nutné pripustiť, že občan Únie môže zlomyseľným odchodom z hostiteľského štátu narušiť čakaciu dobu svojho manžela vyžadovanú v článku 13 pre nadobudnutie práva na pobyt, v konaniach vo veci samej ale jednak nič nepoukazuje na takýto úmysel, a jednak by štátny príslušník tretej krajiny nebol takémuto ťahu vystavený celkom bez ochrany – občana Únie by mohol sprevádzať alebo v prípade rozpadnutého manželstva by sám mohol v hostiteľskom členskom štáte začať rozvodové konanie.

43. Ak to neurobí, ocitne sa napokon v rovnakej situácii, v akej sa nachádzal pán Iida⁴, v ktorého prípade Súdny dvor – napriek naďalej trvajúcemu manželstvu – neuznal po odchode jeho manželky právo na pobyt ani na základe primárneho práva, ani na základe sekundárneho práva. Je pravda, že v prípade pána Iida sa smernica 2004/38 neuplatňovala, lebo sa zdržiaval v domovskom štáte svojej manželky, nie však v inom členskom štáte. Z rozsudku Iida však predsa možno vyvodíť, že právo na pobyt podľa práva Únie, ktoré štátni príslušníci tretích krajín odvodzujú od rodinných príslušníkov, ktorí sú občanmi Únie, sa spravidla nevzťahuje na členské štáty, v ktorých sa občania Únie nezdržiavajú.

44. Tak je to aj v prejednávanom prípade, v ktorom právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny na základe smernice 2004/38 zaniklo odchodom občana Únie skôr, než sa začatím rozvodového konania vôbec otvorila otázka pôsobnosti článku 13 smernice.

45. Ani úvahy primárneho práva – týkajúce sa najmä článku 7 Charty základných práv a práva na rešpektovanie rodinného života – nevedú k inému záveru.

46. Na jednej strane článok 7 Charty v prípadoch, akými sú prípady v prejednávanom konaní, nie je spôsobilý založiť samostatné právo na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín v hostiteľskom členskom štáte už len z toho dôvodu, že toto právo neslúži ďalšiemu trvaniu jeho rodinného života s občanom Únie, ale súvisí skôr so životnou etapou po skončení uvedeného rodinného života.

47. Na druhej strane ochrana manželstva a rodiny základnými právami nesiahá tak ďaleko, aby si manželia mohli úplne voľne vybrať, v ktorom štáte chcú bývať.⁵ Pokiaľ však rodina v súlade s právom založila v určitom štáte svoj pobyt, odňatie práva na pobyt môže mať zasahujúcu povahu.⁶ Od toho však treba odlišovať prípad, keď spoločný pobyt rodiny končí nie prostredníctvom štátneho zásahu, ale – ako v konaniach vo veci samej – slobodným rozhodnutím odchádzajúceho rodinného príslušníka. V takýchto prípadoch odchodu spadá do voľnej úvahy normotvorcu Únie, aby v právnom akte, ktorým chce v prvom rade podporovať voľný pohyb občana Únie a pre jeho rodinný život stanoví ochranné opatrenia, upravil právo na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, tak, že občana Únie musí sprevádzať do toho štátu, v ktorom chce tento občan viesť svoj ďalší život.

4 — Rozsudok Iida (C-40/11, EU:C:2012:691).

5 — Pozri v tejto súvislosti body 63 až 67 mojich návrhov z 8. septembra 2005 vo veci Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2005:517) a rozsudky ESLP z 2. augusta 2001 vo veci Boultif v. Švajčiarsko (č. 54273/00), *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 2001-IX, § 39, a z 25. marca 2014, Biao v. Dánsko (č. 38590/10), § 53.

6 — Pozri napríklad rozsudok ESLP z 26. septembra 1997 vo veci Mehemi v. Francúzsko (č. 25017/94), *Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 1997-VI, § 27.

48. Smernica 2004/38 však naďalej zostáva do určitej miery nekoherentná. Po odchode občana Únie totiž jeho manžel, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ak občana Únie napríklad z profesionálnych dôvodov nesprevádza a nestará sa ani o spoločné dieťa, môže aj napriek fungujúcemu manželstvu stratiť právo na pobyt v doterajšom hostiteľskom členskom štáte,⁷ zatiaľ čo právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v prípade rozpadu manželstva, pokiaľ by sa včas rozviedol, by podľa článku 13 smernice 2004/38 zostalo v hostiteľskom členskom štáte zachované.⁸

49. V tom môže spočívať zásah do ochrany rodiny v spojení s voľným pohybom dotknutého občana Únie. Práve v hraničných oblastiach totiž nie je vylúčené, že rodina sa zariadi tak, že manželia žijú a pracujú v rôznych členských štátoch. V prejednávanej veci predsa nie je nutné zaoberať sa touto pochybnosťou týkajúcou sa koherentnosti normatívneho systému článkov 12 a 13 smernice. Z pohľadu článku 7 Charty by totiž mohla viesť nanajvýš k zachovaniu práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorého manželstvo naďalej trvá. V prejednanom prípade sú však manželstvá rozvedené.

50. Vzhľadom na to, že pravidlá smernice 2004/38 vo vzťahu k prejednanému prípadu nečelia žiadnym zásadným pochybnostiam ani z pohľadu základných práv, na prvú časť prvej prejudiciálnej otázky treba odpovedať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny stráca svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte, ak jeho manželka, ktorá je občiankou Únie, z tohto členského štátu, ktorého nie je štátnou príslušníčkou, odíde, aj keby toto manželstvo v čase odchodu trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom štáte, a po odchode manželky by bolo v inom členskom štáte právoplatne rozvedené.

51. Odpoveď na druhú časť prvej prejudiciálnej otázky, ktorou sa vnútroštátny súd pýta, či štátny príslušník tretej krajiny môže zostať v hostiteľskom členskom štáte aspoň do skončenia rozvodového konania, vyplýva tiež z článku 12 smernice 2004/38, ktorý štátnemu príslušníkovi tretej krajiny priznáva právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte pretrvávajúce po odchode občana Únie len za podmienok stanovených v odseku 3 tohto článku (a ktoré v prejednanom prípade nie sú splnené): Pokiaľ po odchode občana Únie zaniklo právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, vzhľadom k neexistencii príslušných ustanovení smernice nemôže byť obnovené ani do skončenia rozvodového konania, pokiaľ bolo takéto konanie v inom členskom štáte začaté.

B – O druhej prejudiciálnej otázke

52. Vnútroštátny súd sa svojou druhou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či aj finančné zdroje manžela, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu, majú byť zohľadnené na účely otázky, či má občianka Únie dostatočné finančné zdroje v zmysle článku 7 ods. 1 písm. b) a článku 8 ods. 4 smernice.

53. Na túto otázku možno s odkazom na ustálenú judikatúru odpovedať kladne s tým, že nezáleží na pôvode zdrojov, pokiaľ boli získané legálne.⁹

54. Na tretiu prejudiciálnu otázku preto netreba odpovedať.

7 — Pozri v tejto súvislosti rozsudok Iida (C-40/11, EU:C:2012:691, body 60 až 64).

8 — Teoreticky by dokonca prichádzal do úvahy prípad „účelového rozvodu“ ako obdoba účelového manželstva, totiž, že štátny príslušník tretej krajiny sa rozvedie iba preto, aby vzhľadom na plánovaný odchod svojho manžela založil na základe článku 13 smernice 2004/38 svoje vlastné právo na pobyt v hostiteľskom štáte. Prakticky je však prinajmenšom z dôvodu nákladov nepravdepodobné, že by manželia chceli pristúpiť k takýmto extrémnym opatreniam, keďže štátny príslušník tretej krajiny môže po piatich rokoch beztak získať právo na trvalý pobyt podľa článku 16 ods. 2 smernice 2004/38. Otázka, či treba prípadne odmietnuť platnosť takéhoto „účelového rozvodu“ a aké dôsledky z toho vyplývajú pre právo na pobyt, môže zostať nezodpovedaná, pretože skutkový stav neobsahuje nič, čo by tomu nasvedčovalo.

9 — Pozri napríklad rozsudky Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, bod 30), Komisia/Belgicko (C-408/03, EU:C:2006:192, bod 42) a Alokpa a i. (C-86/12, EU:C:2013:645, bod 27).

V – Návrh

55. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky takto.

Štátny príslušník tretej krajiny stráca svoje právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte podľa smernice 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ak jeho manželka, ktorá je občiankou Únie, z tohto členského štátu, ktorého nie je štátnou príslušníčkou, odíde, aj keby toto manželstvo v čase odchodu trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom štáte, a po odchode manželky by bolo v inom členskom štáte právoplatne rozvedené. Smernica 2004/38 po odchode občianky Únie nepriznáva štátnemu príslušníkovi tretej krajiny právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte ani do právoplatného skončenia rozvodového konania.

Tiež finančné zdroje manžela, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu, treba zohľadniť, pokiaľ boli získané legálne, na účely určenia, či má občianka Únie dostatočné finančné zdroje v zmysle článku 7 ods. 1 písm. b) a článku 8 ods. 4 smernice 2004/38.